

Een 'overste rentmeester' op de Doornenburg

In 1385 werd de Doornenburg uit de erfenis van Willem van Doornick toebedeeld aan een zekere Johan van Bylant, zoon van Deryc*1. De erfenis werd toen als volgt omschreven: *'het huis Darenborch en alle goederen in het kerspel Darenborch en in de Bethue, en alle tynsen, pachten en renten die de erflaters nagelaten hebben'*. Waarschijnlijk kreeg Johan van Bylant deze erfenis omdat zijn moeder een zus was van Willem van Doornick en hij getrouwd was met een Geertruid van Doornick (de dochter van Wolter van Doornick van Woestic). Hoewel er over deze Johan van Bylant niet zo veel bekend is, kan er over hem, aan de hand van een handschrift uit het staatsarchief te Düsseldorf, toch iets bijzonders verteld worden. In het betreffend handschrift treft men een 'open brief' waarin de hertog van Gelre, Willem van Gulich en zijn vrouw melden: *'dat wij bij rade ende guetduncken onser rade ende vrynde gemact hebben ende maken heren Johan van Bylant, ridder, onsen rentmeester van allen onsen landen des hertogrijx van Gelre ende der graefscap van Zutphen ende van Veluwen mit allen hoeren toebehoeren ende des alyngen lands van Kuyck van wegen Willems, onss soens, heren van Kuyck, die noch tot synen mundigen jaeren nyet,' etc. etc...'* Vort sall her Johan vurgenoemt hebben vur sijnen dagelickschen cost tot Darenbergh ende tot Arnhem jairlix also lange als he onse rentmeester wesen sall na belopen der tijt 364 Alde Schilde, 3 voeder wijns, 300 malder haveren ' etc. etc....*2.

Wat we hier kunnen lezen is dat de hertog bekend maakte dat hij Johan had aangesteld als rentmeester. Bij het reglement over zijn vergoeding kunnen we lezen dat Johan zowel in Arnhem als Darenbergh (Doornenburg) een verblijfplaats had. Als we Arnhem van die jaren als een van de voorkeur residentieplaatsen van de Gelderse hertog in beschouwing nemen, dan had Johan daar waarschijnlijk zijn ambtelijk verblijf en zal Darenbergh zijn eigenlijke 'thuis' zijn geweest. Johan was dus niet alleen de eigenaar van de Doornenburg, maar woonde er ook daadwerkelijk. De open brief geeft nog een interessant gegeven prijs. De hertog maakte bekend dat Johan als rentmeester van 'alle' hertogelijke goederen was aangesteld. Alle andere rentmeesters en drosten van de diverse goederen en landsdelen waren voortaan aan hem verantwoording verschuldigd. Johan werd dus niet zo maar rentmeester, maar had een functie die elders ook wel werd aangeduid als *'overste rentmeester'**3. Daarmee had hij zowel de bestuurlijke als rechterlijke macht in het hertogdom in handen. Hoewel Johan al langer lid was van de raad van de hertog, werd hij met deze functie nog invloedrijker en was naast de hertog eigenlijk de belangrijkste persoon in Gelre, Zutphen en het land van Kuyck.

Hoewel de open brief ongedateerd in het handschrift is opgenomen kunnen we op basis van de functie van overstenrentmeester wel determineren wanneer deze benoeming ongeveer plaats vond. Zo weten we dat vóór Johan tot in 1394 een zekere Gadert van Stramprade die functie had. Na het overlijden van Gadert, in 1394, zal Johan benoemd zijn. Lang heeft hij echter niet van zijn aanstelling kunnen genieten, want Johan overleed al in november of december van 1395.

Hoe dan ook Doornenburg mag trots zijn op deze belangrijke bewoner!

H.N. Bronkhorst 2005

Noten en Bronnen

*1 Rijks Archief Arnhem, Archief Doornenburg toegang 0382 inv 1.

*2 Handschrift betreffende akten van Gelre en Zutphen 1377-1397 naar Register B nummer 24 in het Staatsarchief te Düsseldorf, in gedrukte vorm uitgebracht onder redactie van P.N. van Doorninck, folio 31 en 32

*3 Het hertogdom Gelre, uitgeverij matrijs 2003, ISBN 9053451951 blz 169

*4 Koninklijke Bibliotheek Albert I, Brussel, Codex Gelre, Ms. 15652-56, folio 90

Het wapen van de familie Van Bylant, zoals de Gelderse Heraut dit tussen 1395 en 1402 in de 'Codex Gelre' tekende*4